

Vec C-393/20

Návrh na začatie prejudiciálneho konania

Dátum podania:

18. august 2020

Vnútroštátny súd:

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

7. august 2020

Žalobcovia:

T.B. a D. sp. z o.o.

Žalovaná:

G. I. A/S

PRACOVNÝ DOKUMENT

Anonymizované znenie

[*omissis*]

UZNESENIE

7. augusta 2020

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie V Wydział Économie (Okresný súd Krakov-centrum, Poľsko, V. oddelenie pre obchodné veci) [*omissis*] [zloženie súdu]

po pojednávaní [*omissis*] [procesné údaje] konanom dňa 7. augusta 2020 v Krakove

v spojených veciach

žalobcov T. B. a D. spoločnosť s ručením obmedzeným so sídlom v J.

proti žalovanej G. I. A/S so sídlom v K. (Dánske kráľovstvo)

o zaplatenie

rozhodol:

I. Súdnemu dvoru Európskej únie v súlade s článkom 267 [ZFEÚ] predkladá návrh na začatie prejudiciálneho konania o týchto otázkach:

1. Má sa článok 13 ods. 2 v spojení s článkom 11 ods. 1 písm. b) nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach vykladať v tom zmysle, že sa naň môže odvolávať osoba, ktorá ako protihodnotu za služby – poskytnuté v prospech priamo poškodeného účastníka dopravnej nehody v súvislosti so spôsobenou škodou – nadobudla nárok na náhradu škody, avšak nevykonáva podnikateľskú činnosť v oblasti uplatňovania náhrady škody voči poisťiteľom, a ktorá zažalovala na súde v mieste svojho sídla poisťiteľa, s ktorým mal vinník dopravnej nehody uzavreté poistenie zodpovednosti za škodu, a ktorý má sídlo na území iného členského štátu?
- 2) Má sa článok 7 bod 2 alebo článok 12 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach vykladať v tom zmysle, že sa naň môže odvolávať osoba, ktorá na základe zmluvy o postúpení nadobudla pohľadávku od poškodeného účastníka dopravnej nehody s cieľom

podat' žalobu na súde členského štátu miesta dopravnej nehody z titulu zodpovednosti za škodu voči poisťiteľovi vinníka dopravnej nehody, ktorý má sídlo na území iného členského štátu, než je členský štát, v ktorom došlo k dopravnej nehode?

[*omissis*][procesné údaje]

Odôvodnenie

uznesenia zo 7. augusta 2020

Predmet konania a relevantné skutkové okolnosti

1. Predmetom konania v spojených veciach sú nároky dvoch podnikateľských subjektov: T. B. a D. spoločnosti s ručením obmedzeným so sídlom v J proti žalovanej G. I. A/S so sídlom v K. (Dánsko). V oboch veciach sa žalobcovia domáhajú náhrady škody spôsobenej v súvislosti s dopravnými nehodami zavinenými osobami, ktoré boli poistené žalovanou.

2. Vec [*omissis*] [č. 1]

2.1. T. B. navrhol žalobou z 19. októbra 2018 zaviazať žalovanú na zaplatenie sumy 501 PLN. Na podporu svojej žaloby uviedol, že dňa 12. decembra 2017 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej bolo poškodené vozidlo nachádzajúce sa vo vlastníctve poškodeného K. W. Z dokumentov pripojených k žalobe vyplýva, že k dopravnej nehode došlo v K. (Poľsko), vozidlá zúčastnené na nehode sú registrované v Poľsku a vodiči týchto vozidiel sú poľskými štátnymi príslušníkmi. Vinník dopravnej nehody P. P. mal uzatvorené poistenie zodpovednosti za škodu u žalovanej poisťovne. Žalovaná zaplatila z titulu náhrady škody sumu 1.301,17 PLN. Žalobca sa domnieval, že náhrada škody bola príliš nízka. Žalobca, ktorý sa v rámci svojho podnikania venuje činnosti spojenej s ohodnocovaním rizík a vzniknutých strát, nadobudol na základe zmluvy o postúpení pohľadávky od poškodeného nárok na zvyšnú časť náhrady škody.

2.2. Vo svojom vyjadrení k žalobe zástupca žalovanej navrhol zamietnuť žalobu z dôvodu nedostatku právomoci vnútroštátnych súdov. Žalovaná sa odvolala na argumentáciu obsiahnutú v rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 31. januára 2018, C-106/17. Keďže žalobca v rámci svojho podnikania nadobúda pohľadávky na náhradu škody, nemôže využiť osobitnú ochranu v podobe *forum actoris* a musí poisťiteľa žalovať na súde podľa miesta, kde sa nachádza jeho sídlo. Žalovaná predložila viacero rozhodnutí poľských všeobecných súdov, ktoré boli vydané v podobných situáciách [*omissis*] [odkaz na vnútroštátnu judikatúru].

2.3. Listom z 24. júla 2019 žalobca uviedol, že žalovaná vykonáva svoju činnosť na území Poľska prostredníctvom spoločnosti C. P. sp. z o.o., čím je založená medzinárodná právomoc. Okrem toho z článku 12 nariadenia č. 1215/2012

vyplýva, že poisťiteľa možno žalovať na súdoch v mieste, kde došlo k poistnej udalosti.

3. Vec [*omissis*] [č. 2]

3.1. D., spoločnosť s ručením obmedzeným so sídlom v J. navrhla žalobou z 8. mája 2019 zaviazat' žalovanú na zaplatenie sumy 1.626,95 PLN. Na podporu svojej žaloby žalobkyňa uviedla, že 7. júla 2017 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej bolo poškodené vozidlo nachádzajúce sa vo vlastníctve M a E. C. Vinník dopravnej nehody je povinne zmluvne poistený u žalovanej spoločnosti. Z dokumentov pripojených k žalobe vyplýva, že k dopravnej nehode došlo v Š (Poľsko), vozidlá zúčastnené na kolízii sú registrované v Poľsku a vodiči týchto vozidiel sú poľskými štátnymi príslušníkmi. Na obdobie opravy vozidla si poškodení prenajali od žalobkyne náhradné vozidlo. Žalovaná spochybnila výšku nákladov prenájmu náhradného vozidla, ktoré predstavovali sumu 2.558,40 PLN, pričom zaplatila len sumu 931,45 PLN. Dňa 4. marca 2019 poškodení uzavreli so žalobkyňou zmluvu o postúpení pohľadávky, ktorá vznikla z titulu nákladov za prenájom náhradného vozidla.

3.2. Vo svojom vyjadrení k žalobe zástupca žalovanej navrhol zamietnuť žalobu z dôvodu nedostatku právomoci vnútroštátnych súdov. Žalovaná sa odvolala na argumentáciu obsiahnutú v rozsudku Súdneho dvora Európskej únie z 31. januára 2018, C-106/17. Keďže žalobkyňa v rámci svojho podnikania nadobúda pohľadávky na náhradu škody, nemôže využiť možnosť podať žalobu na súde nachádzajúcom sa v inom členskom štáte ako je štát sídla poisťiteľa. Na potvrdenie svojho stanoviska žalovaná predložila viacero rozhodnutí poľských všeobecných súdov vydaných v podobných skutkových situáciách.

3.3. Vo svojich listoch z 3. decembra 2019 a 4. marca 2020 žalobkyňa uviedla, že ju nemožno považovať za subjekt rovnocenný so žalovanou. Žalobkyňa je totiž len autoopravovňa, ktorá ponúka možnosť bezhotovostnej opravy vozidla. Nezaoberá sa skupovaním pohľadávok na náhradu škody s cieľom ich vymáhania pred súdom. Žalovaná, ktorá poskytuje svoje služby v Poľsku, musí počítať s tým, že poškodeným a subjektom, ktoré konajú v ich mene, musí byť umožnené uplatniť si svoje nároky pred vnútroštátnym súdom. Žalobkyňa tiež uviedla, že súdna právomoc je založená na ustanoveniach článku 12 nariadenia č. 1215/2012.

3.4 Na pojednávaní konanom 31. júla 2020 zástupca žalobkyne zdôraznil, že v prípade zamietnutia žaloby by sa poškodení ocitli v ťažkostiach. Autoopravovne by totiž prestali bezhotovostne poskytovať služby v dôsledku ťažkostí spojených s vymáhaním pohľadávok v zahraničí. Vyplatenie odškodnenia zo strany zahraničného poisťiteľa trvá aj niekoľko mesiacov, pričom poškodení v aktuálnej situácii často nemajú k dispozícii vlastné prostriedky na opravu vozidla alebo na vypožičanie si náhradného vozidla.

II. Právny rámec

Právo Európskej únie

4. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. EÚ L 351, 2012, s. 1; ďalej len „nariadenie“).

4.1. Článok 4 ods. 1:

Ak nie je v tomto nariadení uvedené inak, osoby s bydliskom na území členského štátu sa bez ohľadu na ich štátne občianstvo žalujú na súdoch tohto členského štátu.

4.2. Článok 5 ods. 1:

Osoby s bydliskom na území členského štátu možno žalovať na súdoch iného členského štátu len na základe kritérií upravených v oddieloch 2 až 7 tejto kapitoly.

4.3. Článok 7 bod 2:

Osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v inom členskom štáte... vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti na súdoch podľa miesta, kde došlo alebo by mohlo dôjsť ku skutočnosti, ktorá zakladá takýto nárok.

4.4. Článok 8 bod 2:

Osobu s bydliskom na území členského štátu možno tiež žalovať ako tretiu osobu v konaní o záruke alebo ručení alebo v inom konaní súvisiacom s treťou osobou na súde, na ktorom sa vedie hlavné konanie, ak sa toto konanie nezačalo výlučne s úmyslom vyňať ju z právomoci súdu, ktorý by inak mal právomoc.

4.5. Článok 11 ods. 1 písm. b):

Poistiteľa s bydliskom v členskom štáte možno žalovať... na území iného členského štátu, ak žalobu podal poistník, poistený alebo oprávnený z poistenia, na súdoch podľa miesta bydliska žalobcu, alebo

4.6. Článok 11 ods. 2:

Poistiteľ, ktorý nemá bydlisko v členskom štáte, ale má organizačnú zložku, obchodné zastúpenie alebo inú pobočku v niektorom z členských štátov, sa na účely sporov vyplývajúcich z činnosti tejto organizačnej zložky, obchodného zastúpenia alebo inej pobočky považuje za poistiteľa s bydliskom v tomto členskom štáte.

4.7. Článok 12

Pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti za škodu alebo poistenie nehnuteľného majetku, možno poistiteľa okrem toho žalovať na súdoch podľa miesta, kde došlo k poistnej udalosti. To isté platí, ak je hnutel'ný a nehnuteľný majetok krytý rovnakou poistkou a obidva boli poškodené tou istou udalosťou.

4.8 Článok 13:

odsek 1. Pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti za škodu, možno poistiteľa tiež pribrať do konania, ktoré začal poškodený proti poistenému, ak to pripúšťa právny poriadok štátu, ktorého súd koná.

odsek 2. Články 10, 11 a 12 sa uplatnia na konania začaté poškodeným proti poistiteľovi, ak sú takéto priame žaloby prípustné.

Poľské právo

5. Občiansky zákonník z 23. apríla 1964 (Dz. U. z roku 1964, položka 93, bod 16)

5.1. Článok 509:

§ 1. Veriteľ môže bez súhlasu dlžníka postúpiť pohľadávku na tretiu osobu (postúpenie), pokiaľ takýto úkon nie je v rozpore so zákonom, zmluvnou podmienkou alebo povahou záväzku.

§ 2. Spolu s pohľadávkou prechádzajú na nadobúdateľa všetky s ňou spojené práva, najmä nárok na splatné úroky.

5.2. Článok 822 § 4 Občianskeho zákonníka:

Oprávnený na náhradu škody, ktorá mu vznikla v dôsledku udalosti krytej poistením zodpovednosti za škodu, si môže svoj nárok uplatniť priamo voči poistiteľovi.

III. Dôvody podania prejudiciálnych otázok

Všeobecné úvahy

6. Spoločným pre obidve spojené veci je to, že sa týkajú dopravných nehôd, ku ktorým došlo na území Poľska, a že sa na nich zúčastnili len poľskí štátni príslušníci a len vozidlá registrované v Poľsku. Žalobcovia sú subjektmi, ktoré nadobudli nárok na náhradu škody na základe zmluvy o postúpení pohľadávky.
7. V Poľsku je bežnou praxou, že poškodení pri dopravných nehodách, kde je škoda hrazená z povinného zmluvného poistenia pôvodcu škody, využívajú bezhotovostné služby autoopravovní a prenajímateľov náhradných vozidiel,

pričom poskytovatelia týchto služieb si uplatnia náhradu priamo od poistiteľa pôvodcu škody.

8. Pochybnosti o právomoci vnútroštátnych súdov vyvoláva skutočnosť, že poistiteľom zodpovednosti za škodu, u ktorého boli poistení pôvodcovia škody, je spoločnosť G. I. A/S so sídlom v Dánsku. Tento poistiteľ nemá v Poľsku pobočku, obchodné zastúpenie ani inú organizačnú zložku, takže právomoc vnútroštátneho súdu nie je založená článkom 11 ods. 1 nariadenia. Žalovaný poistiteľ zasielal ponuky na uzatváranie poisťných zmlúv poľským štátnym príslušníkom prostredníctvom P, spoločnosti s ručením obmedzeným spoločnosti, so sídlom v Ž.

O prvej otázke

9. Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že účelom odkazu v článku 13 ods. 2 nariadenia je pridať do zoznamu žalobcov uvedeného v článku 11 ods. 1 písm. b) tohto nariadenia osoby, ktorým vznikla ujma, bez toho, aby sa okruh týchto osôb obmedzil na osoby, ktorým vznikla ujma priamo (rozsudok z 31. januára 2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, bod 37 a tam citovaná judikatúra).
10. Súdny dvor tiež konštatoval, že výnimky zo zásady všeobecnej právomoci súdu v mieste bydliska alebo sídle žalovaného musia mať výnimočný charakter a mali by sa vykladať striktné. Z toho vyplýva, že neexistuje dôvod pre osobitnú ochranu, pokiaľ ide o vzťahy medzi podnikateľskými subjektmi v odvetví poisťovníctva, keďže u žiadneho z nich nemožno predpokladať, že sa nachádza v slabšom postavení vo vzťahu k druhému (rozsudok z 31. januára 2018, Hofsoe, C-106/17, EU:C:2018:50, body 40 a 42, a tam citovaná judikatúra).
11. Judikatúra Súdneho dvora neobsahuje presnú definíciu pojmu „poškodený“ v zmysle článku 13 ods. 2 nariadenia. Naproti tomu sa konštatuje, že z ochrannej funkcie článku 13 ods. 2 nariadenia v spojení s článkom 11 ods. 1 písm. b) nariadenia vyplýva, že uplatňovanie pravidiel o osobitnej právomoci stanovených týmto nariadením sa nemôže rozšíriť na osoby, voči ktorým táto ochrana nie je odôvodnená (pozri rozsudky z 13. júla 2000, Group Josi, C-412/98, EU:C:2000:399, body 65 a 66; z 26. mája 2005, GIE Réunion européenne a i., C-77/04, EU:C:2005:327, bod 20, a zo 17. septembra 2009, Vorarlberger Gebietskrankenkasse, C-347/08, EU:C:2009:561, bod 41).
12. Žalobkyňa, D. spoločnosť s ručením obmedzeným so sídlom v J., odkazujúc na rozsudok vo veci C-106/17, uvádza, že nevykonáva podnikateľskú činnosť v odvetví poisťovníctva a ani v oblasti uplatňovania nárokov týkajúcich sa náhrady škody voči poistiteľom ako zmluvný postupník týchto práv. Hlavným predmetom činnosti žalobkyne je poskytovanie služieb likvidácie automobilových škôd a prenájom náhradných vozidiel. Doplnkovo žalobkyňa v rámci bezhotovostnej likvidácie škôd jednako uplatňuje nároky na náhrady škôd voči poistiteľom.

13. Podľa odôvodnenia 15 nariadenia by normy právomoci mali byť ľahko predvídateľné a vychádzať zo zásady, že právomoc sa všeobecne zakladá podľa bydliska žalovaného.
14. Súd má pritom pochybnosti o tom, aké kritériá sa majú uplatniť pri posudzovaní, či je daný subjekt „slabšou stranou“, a teda či ho možno považovať za poškodeného v zmysle článku 13 ods. 2 nariadenia a odvolávať sa na pravidlo právomoci vyplývajúce z článku 11 ods. 1 písm. b) nariadenia. Konkrétne má pochybnosti, či sa má posúdiť iba to, či činnosť vykonávaná hospodárskym subjektom v odvetví poisťovníctva je hlavnou a nie iba vedľajšou činnosťou, alebo či sú relevantnými aj ďalšie faktory ako disponibilné zdroje a rozsah výkonu inej hospodárskej činnosti.
15. Podľa názoru vnútroštátneho súdu vzhľadom na rozchádzajúcu sa judikatúru všeobecných súdov a na význam otázky právomoci zásadným by bolo potrebným presne určiť, ktoré subjekty možno považovať za poškodených v zmysle článku 13 ods. 2 nariadenia. Takýmto kritériom by mohol byť napríklad základ nadobudnutia nároku. To by viedlo k uznaniu, že subjekty, ktoré sa rozhodnú nadobudnúť daný nárok na základe vzájomnej dohody, sa nemôžu odvolávať na pravidlo právomoci vyplývajúce z článku 13 ods. 2 nariadenia v spojení s jeho článkom 11 ods. 1 písm. b).

O druhej otázke

16. Kým prvá prejudiciálna otázka sa týka výlučne žalobkyne v jednej zo spojených vecí, a to D., spoločnosti s ručením obmedzeným, so sídlom v J, druhá prejudiciálna otázka má všeobecný charakter a týka sa oboch spojených vecí.
17. Súd má pochybnosti o tom, či sa môže osoba, ktorá získala na základe zmluvy o postúpení nárok na náhradu škody voči poisťiteľovi, u ktorého je pôvodca škody poistený, odvolávať na uvedené ustanovenia článku 7 bodu 2 a článku 12 nariadenia na účely uplatnenia nárokov na súde miesta, kde došlo k udalosti, ktorou bola spôsobená škoda.
18. Článok 7 bod 2 nariadenia upravuje možnosť žalovať osoby s bydliskom na území členského štátu vo veciach nárokov z mimozmluvnej zodpovednosti na súdoch podľa miesta, kde došlo ku skutočnosti, ktorá zakladá nárok na náhradu škody. Možno teda pripustiť, že toto ustanovenie sa vzťahuje aj na konania s účasťou právneho nástupcu priamo poškodeného proti osobe zodpovednej za protiprávne konanie (napríklad proti poisťiteľovi) [*omissis*] [odkaz na vnútroštátnu judikatúru].
19. Pochybnosť týkajúcu sa uplatniteľnosti uvedeného kritéria vyplýva jednak zo skutočnosti, že zodpovednosť poisťiteľa má svoj základ v poisťnej zmluve uzavretej s pôvodcom škody. Okrem toho otázku právomoci vo veciach poistenia je upravená v článkoch 10 až 16 nariadenia.
20. Žalobcovia v spojených veciach poukazujú na to, že právomoc súdu miesta poisťnej udalosti je v spojených veciach založená na článku 12 nariadenia,

podľa ktorého, pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti za škodu možno poistiteľa okrem toho žalovať na súdoch podľa miesta, kde došlo k poistnej udalosti. Takýto prístup bol v analogických skutkových situáciách vyjadrený v judikatúre poľských všeobecných súdov [*omissis*] [odkaz na vnútroštátnu judikatúru]. Na druhej strane sa poukazuje na to, že ustanovenie článku 12 nariadenia sa musí vykladať v spojení s článkom 13 ods. 2 nariadenia. Preto jedine poškodený v zmysle článku 13 ods. 2 nariadenia by sa mohlo dovolávať pravidlá právomoci vyplývajúceho z článku 12 [*omissis*] [odkaz na vnútroštátnu judikatúru].

21. Prijatie jedného z týchto vyššie uvádzaných riešení bude mať závažné dôsledky pre všetky hospodárske subjekty. Ak by sme pripustili, že nadobúdateľ pohľadávky, ktorý je subjektom podnikajúcim v oblasti poisťovníctva, sa nemôže odvolávať na pravidlo právomoci vyplývajúce z článku 7 bodu 2 a článku 12 nariadenia, žaloba by musel byť podaná na súde členského štátu, v ktorom má sídlo poistiteľa pôvodcu škody, a to napriek tomu, že miesto poistnej udalosti a bydliská pôvodcu škody a poškodeného sa nachádzajú v inom členskom štáte.
22. Článok 13 ods. 1 nariadenia však stanovuje, že pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti za škodu, možno poistiteľa tiež pribrať do konania, ktoré začal poškodený proti poistenému, ak to pripúšťa právny poriadok štátu, ktorého súd koná. Podobné pravidlo sa nachádza v článku 8 bode 2 nariadenia, ktorý umožňuje žalovať osobu s bydliskom na území členského štátu ako tretiu osobu v konaní o záruke alebo ručení na súde, na ktorom sa vedie hlavné konanie. V súlade s článkom 822 § 4 Občianskeho zákonníka podľa poľského právneho poriadku môže oprávnený na náhradu škody v súvislosti s udalosťou krytou poistením zodpovednosti za škodu svoj nárok uplatniť priamo voči poistiteľovi.
23. Nadobúdateľ pohľadávky, aby mohol žalovať poistiteľa pôvodcu škody pred súdom príslušným podľa miesta udalosti, tak bude nútený žalovať samotného poisteného, keďže sa bude môcť odvolávať na pravidlo právomoci vyplývajúce z článku 13 ods. 1 nariadenia (prípadne z článku 8 bodu 2 nariadenia).
24. Takýto výsledok výkladu bude mať nepriaznivé dôsledky pre pôvodcu škody, ktorý bude znášať množstvo výdavkov, hoci jeho účasť na strane žalovaných v konaní tohto druhu v zásade nie je nevyhnutná. Toto riešenie takisto nie je v súlade s poľským právom, ktoré pripúšťa možnosť poškodeného, ako aj nadobúdateľa pohľadávky, žalovať poistiteľa pôvodcu škody bez toho, aby bolo nevyhnutné žalovať samotného pôvodcu škody.
25. Podľa vnútroštátneho súdu by bol teda odôvodnený taký výklad ustanovení článkov 12 a 13 ods. 1 a 2 nariadenia, ktorý umožňuje žalovať poistiteľa pôvodcu škodu na súdoch miesta, kde došlo k poistnej udalosti, bez toho, aby bolo potrebné žalovať poisteného.
26. Na základe uvedených skutočností sú odpovede na obidve prejudiciálne otázky položené vnútroštátnym súdom nevyhnutné pre rozhodnutie sporov prejednávanych pred vnútroštátnym súdom. V prospech predloženia týchto

prejudiciálnych otázok svedčí skutočnosť, že z rozhodnutí poľských súdov, ktoré sú verejne dostupné a ktoré sú všeobecnému súdu známe *ex offio*, vyplýva, že vyššie uvedené ustanovenia nariadenia sú vykladané rozdielne, čo vedie za analogických skutkových situácií k prijatiu rozdielných riešení, pokiaľ ide o právomoc vnútroštátnych súdov.

27. [*omissis*][procesné údaje]

PRACOVNÝ DOKUMENT